

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

XXIV. De pactis & transactionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

stat, aut à iure sit concessam eidem, ut sup. in §. proximo,) irregularitatem incurrit; à qua nequit per alium, quàm per Romanum Pontificem liberari: & ad eò efficitur ineligibilis, quòd nec ad eligendum cum aliis debeat admitti, cap. Is qui 18, Parag. fin. eod. tit. lib. 6. Et religiosi tam exempti quàm non exempti, iuxta cap. 1. & cap. 3, eod. tit. in Clem. iuncta. cap. 12, Concil. Trid. sess. 25, de regularib. Item domini locorum interdictum violantes, excommunicationis sententiã perstringuntur, iuxta cap. 2, eod. in Clem. sãlyã tamen constitutione Martini V. quam suprã recitavimus, eod. §. sanè.

§. 16. Ratio ordinis ad sequentes titulos.

Et hæc hætenus de duabus Juris Canonici partibus, videlicet de personis & de rebus: proximum erat, ut de tertia parte, quæ est de iudiciis, consequenter videremus; sed quia sæpè accidit, ut litigatur metu iudiciorum ad pacta vel transactiones transcant, aut in arbitros compromittant, idcirco de his prius dispiciamus.

Notatio in Tit. 23.

a. Idque dubium nan est in duobus casibus expressis

in cap. 1. De sent. & re iud. in 6, & d. cap. 1. De sent. excom. lib. 6. Sed an idem obtineat in ceteris suspensionibus, merito addubitari possit. Is propter cap. 1. qui 18, in verbis, eum id non sit expressum in iure, De sent. excom. lib. 6. Nihilominus putat Innocens. communiter receptus, habere locum in omnibus aliu violantiibus suspensionem, prout refert eum Navar. in Manuali cap. 27, num. 163. Idem existimant Covar. in Clem. Si furiosus in 1. p. §. 1. De homicid. ubi pro regula iuris Pontificii tradit, quod suspensus ab officio, si eius ministerium exequatur, aut in eo ministret, sit irregularis, adducit, d. cap. 1. De sent. & re iud. & d. cap. 1. De sent. excomm. ubi lasè explicat. Hoc igitur secuti sumus in textu; sed non sine scrupulo, iudicium aliu deferentes.

b. Notandum est, irregularitatem non incurri nisi in casibus expressis à iure, per text. in d. c. Is qui 18, De sent. excomm. lib. 6. Etenim odiosa restringenda sunt, non amplianda, cap. Odia De reg. iur. in 6. Hinc si quis prohibitus sit tantummodo à iure, ne initiatur Sacerdotio, non ideo prohiberi debet à Diaconatu, Subdiaconatu, & reliquis Ordinibus inferioribus Quare Canonibus, quibus irregularitas inducitur, diligenter inspiciendi sunt, quorum magnum numerum citavimus supra lib. 1. tit. 7. Vide Greg. de Valentia, tomo 4. commentar. Theolog. disp. 7, quæst. 19, de irregularitate.

DE FACTIS ET TRANSACTIONIBUS.

TITULUS XXIV.

§. 1. Pactum quid, & in quo distet à Transactione.

Pactum est duorum pluriumve in idem placitum & consensus, h. 1, in princ. D. De pact. & l. 3, D. De pollicitat. Distat autem à Transactione in eo, quòd qui paciscitur, donationis causã rem certam & indubitam liberalitate remittit. Qui vero transigit, non gratuitò, sed dato aliquo, vel retento, vel promisso, l. Transactio 38. C. De transact.

§. 2. Pactum & Transactionem servanda esse.

Utique hoc commune est, quòd tam pactum quàm transactio semel in ita servanda sint, d. l. 1, De pact. cap. 1, & cap. 3, Ext. eod. l. Causas 16, l. Non

minorum 20, C. De transact. siquidem grave est fir- dem fallere, h. 1, in princ. D. De constit. pecun. & d. l. Non minorum radeò ut & privilegio Principis per pactum aut transactionem derogetur, c. 1, De pact. lib. 6, c. 1, Ext. De transact.

§. 3. Pactum, ne bonis moribus aut iuri adversetur: quamvis quod iuri tantum adversum est, iuramento confirmetur.

In pacto id perpetuò retinendum est, ne bonis moribus aut iuri adversetur, c. fin. Ext. De pact. l. Pactum 6, C. eod. Neque enim hæc pacta valentur

ut dolus præstetur, ne furti agatur vel injuria-
rum, si furtum vel injuria fiat, l. Si unum 27, Parag.
illud cum Parag. leg. D. De pact. Item ut beneficium
Ecclesiasticum acceptâ pecuniâ resignetur, c. 4.
Ext. eod. Item pactum cum filia iocum, ut dote
contenta, hereditate patris absteineat, Pactum do-
tali 3, C. De collat. aut cum uxore, ut marito liceat
alienare rem dotalem aut donatam propter nu-
ptias, Auth. Si ve à me C. Ad S. C. Velleian. l. unica
Parag. penult. C. De rei uxor. atq. cum tria priora pa-
cta turpia sint, posteriora verò juri adversa.
Quamvis in his posterioribus receptum sit, quòd
jurisjurandi accensione confirmantur, c. Quamvis
De pact. lib. 6, c. Cum contingat. 28, De iur. jur. c. 2,
De iur. jur. lib. 6, propter juris regulam, qua jube-
tur omne juramentum servari, quod non vergit
in dispendium salutis æternæ, neque redundat in
alterius præjudicium, d. c. Quamvis c. d. c. Cum
contingat in fine. x

¶ 4. Idem in transactione, vuluti in causa benefi-
ciali aut matrimoniali.

In transactione similiter animadvertendum
est, ne hæc contra bonos mores, aut de re, quæ
transactionem non admittit, interponatur: ve-

luti in causa spirituali, in qua transactio speciem
simoniae continet, c. 4, c. 6, & c. 10, Ext. De trans-
act. licet in ea amicabile & gratuita compositio
non improbetur, c. 9, Ext. eod. At in matrimonio
nulla transactio, nullaque compositio admitti-
tur, c. fin. eod. De transact. Si enim legitime semel
contractum est matrimonium, amplius dissolvi
non potest, can. Præcipit. can. Præceptum xxxii. qua.
5. si illegitime, id est, contra sacros Canones ini-
tum, reconciliari non potest transactione vel
compositione partium, c. Non debet 8, in fine Ext.
De conf. c. affin.

Notatio in Tit. 24.

¶ Nec est, quòd quis nobis succenscat, quòd hanc
vim juramento tribuimus; cum & jure civili resti-
tutio in integrum, quæ aequitate naturali iuratur, l. 1. D.
De minorib. & tot. legibus confirmata & recepta est,
solum juramenti adjectione excludatur, l. 1, & Auth.
Sacramenta pub. C. Si adversus vendit & l. 3, C.
Si minor se major. dix. Et ratio iustitiae nostri eadem
est qua est d. l. 1, videlicet, perfidia & perjurium, qui-
bus se obstringit juramenti transgressor. Quod libuit
hic obiter meminisse contra Molyneum, quem citat &
sequitur Mynsing. cent. 6, obs. 62, in fine.

DE ARBITRIS.

TITULUS XXV.

§. I. Arbitri qui?

Arbitri hoc loco dicuntur, qui ex con-
ventionione partium sumuntur ad dirimen-
dam controversiam, qui in Dig. & in Cod.
vocantur arbitri recepti, sive De recept. arbitr. quòd
ex recepto, id est, ex compromisso, assumantur,
l. Rem non novam 12. circa princ. C. de judic. Quòd
factum est, ut & hi arbitri compromissarii appel-
lentur.

¶ 2. Quo numero assumi possint arbitri.

Assumi autem possunt, unus vel plures, parti-
vel impari numero, c. 1, & passim Ext. hoc tit. quam-
vis expediri sit, impari numero eos sumi; ut, si
omnes non consentiant, inveniantur saltem ma-
jor pars, cujus arbitrio fletur. In paribus ferò re-
sue exitu est, propter naturam hominum ad
dissentendum facilitatem, l. Item si unus 19, in
princ. D. hoc tit.

¶ 3. Arbitri, ubi in sententia non conveniunt.

Hinc, si ex tribus arbitris duo in decem & ter-
tius in quinque condemnent, prævalet senten-
tia duorum: licet si unus in quindecim, alter in
decem, & tertius in quinque pronuntiant, hu-
jus sententia præferatur, cum & alii duo in hanc
summam, quæ majori inest, unâ concurrant, c. 1,
eod. lib. 6.

¶ 4. Præsentia arbitratorum an necessaria.

Debent autem omnes arbitri adesse; alioquin,
uno absente, sententia aliorum licet consentien-
tium non valet; cum in omnes compromissum
sit, l. Si in tres 20, D. h. nisi in compromisso adje-
ctum esset, ut si unus vel alter abesset, reliqui ni-
hilominus procederent, l. Non distinguimus 37, §.
cum in plures D. eod. aut nisi absens legitime requi-
situs

XXX 3

litus